

Maddî-Manevî Kemâlâtı Yıkan Bir Hastalık: Suizan

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبِ بَعْضُكُم بَعْضًا
“Ey iman edenler! Zandan çok sakının. Çünkü zanların bir kısmı günahdır. Birbirinizin gizli hallerini araştırmayın. Kiminiz kiminizi gıybet etmesin...” (Hucurat,12)

Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

كَفَى بِالْمَرْءِ كَذِبًا أَنْ يُحَدِّثَ بِكُلِّ مَا سَمِعَ “Her duyduğunu söylemesi kişiye yalan (bir başka rivayette “günah”) olarak yeter.” (Ebû Dâvûd, Edeb 80)

Muhterem Müslümanlar! Hutbemiz, maddî-manevi bütün güzellikleri yıkan, yok sayan ve bir hastalık olan, **Suizan** hakkında olacaktır.

Suizan, insanlar hakkında kötü zanda bulunma, onlara karşı olumsuz duygu ve düşünceler taşıma demektir.

Suizan, maddî-mânevî kemâlâta zarar veren bir hastalıktır. Temelde ferdî bir hastalık olmasına karşılık, bazen toplumsal bir hastalığa dönüşebilir. Eğer bir kimse başkaları hakkında hep olumsuz düşünüyor, onların davranışlarını olumsuz yorumluyor ve onları küçük görüyorsa **bu**, ferdî plânda bir suizandır. Şayet belirli gruplar, başka gruplar hakkında negatif düşünüyor ve onların gayretlerini hafife alıyorlarsa, **suizan** daha geniş bir tabana yayılmış demektir ve çok daha büyük bir tehlike arz etmektedir.

Bir yönüyle her şey problemlili fertle başladığından ötürü **parçaları günahlardan oluşan bir toplumun**, sıhhatli olması mümkün değildir. Bundan dolayı İslâm dünyasının temel hastalıklarının; **ihtilaf**, **cehalet** ve **fakirlik** olduğu tespiti yapılmış ve bu problemlerini çözüleceği ana kadarda, Müslümanların iki büklüm yaşamaktan kurtulamayacakları, **defalarca ifade edilmiştir.**

Bu üç hastalığa bir de **suizan hastalığı** ilave ediliyor. Kur'an; **“Ey iman edenler! Zandan çok sakının. Çünkü zanların bir kısmı günahdır.”** Beyanıyla, mü'minlere suizanda bulunmayı yasakla-mıştır. Bu sebeple Mü'mine düşen vazife, hüsnüzan mümkün olduğu sürece hüsnüzan etmek, suizanna girmemektir. Hatta çok olumsuz tavrına şahit olunan insanlar hakkında bile **“hüsnüzan, adem-i itimat”** prensibini işletmek gerekir. Yani onun hakkında suizanna girmeyiz; fakat ihtiyatı elden bırakmaz ve sırtımızı da ona dönmeyiz. İsrâ sûresinde yer alan,

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا

“Bilmediğin şeyin arkasına takılıp gitme! Çünkü kulak, göz, kalb gibi azaların hepsi sorguya çekilecektir.” (İsrâ sûresi, 17/36) âyet-i kerimesi de suizannın akıbetine dikkat çekmesi açısından son derece önemlidir. Zira suizan, bir kişi hakkında **kesin bir bilgiye dayanmayan negatif anlamdaki bir tahmin ve kanaatten ibarettir**. Hâlbuki âyet-i kerime insanı, kesin bilgisi olmayan meseleler üzerinde durmaktan menetmiştir. Dolayısıyla bir insanın, zan ve tahminlerini bilgi gibi görüp, onlar üzerinden insanları değerlendirmeye alması, çok ciddi bir vebaldir.

Bazen kulağa bir şeyler gelebilir. Âyet-i kerimenin ifadesiyle **fasık bir insan yalan bir haber getirebilir**. (Hucurât,6) Mü'min her duyduğuna inanmamalı, âyetin emrine uyup, **gelen haberin kaynağını, arka plânını, doğruluğunu iyice araştırmalıdır**. Ta ki meselenin önü arkası kendisi için iyice açıklığa kavuşsun. Konuyla ilgili bir hadislerinde Efendimiz (s.a.s) **“Her duyduğunu söylemesi kişiye günah olarak yeter.”** Buyurmuştur.

Bazen de göze bir şeyler ilişir. Fakat bir şeyleri görmek her zaman gördüklerinin **kühüne vâkıf olmak anlamına gelmez**. Yanlış görmüş olabileceği gibi, gördüklerini **doğru anlamlandıramamış da olabilir**.

Burada da insana düşen, gördüğü her hâdise üzerine hemen hüküm bina etmemesi, önce, gördüklerinin doğruluğundan emin olmaya çalışmasıdır. Âyet-i kerimede **kulak ve gözden sonra da kalb zikrediliyor** ve onun da düşüncelerinden, değerlendirmelerinden ötürü sorumlu olacağından bahsediliyor. Evet, **sağlam bir delile dayanmayan, kesin bir bilgi blokajı üzerine oturmayan meselelerde kulak da göz de gönül de mesuldür.** Allah öbür tarafta bunların her birinden hesap soracak ve onlar da insan aleyhinde şahitlik yapacaklardır. (Bknz: *Fussilet*, 21) Bütün bunlar da göstermektedir ki, insanın zan ve tahminleriyle başkaları hakkında hüküm vermesi ciddi mesuliyet gerektirecek bir tavidir.

Maalesef suizan günümüzün en yaygın hastalıklarından biri hâline geldi. Bazıları, içlerindeki bu hastalığı açığa vurmaktan çekinmezken, bazıları da menfi duygu ve düşüncelerini kapalı kapılar arkasında seslendiriyor. Suizanni tetikleyen dünya kadar faktör, enstrüman vardır. İnsanın muhatap olduğu bir kısım kötü muameleler, gördüğü bazı yanlışlar, maruz kaldığı sıkıntı ve eziyetler, bütün bu fiillerin sahiplerine karşı onda bu duyguyu tetikleyecektir. Harekete geçtiği anda insana düşen onu bastırmak ve mânevî bir kısım enzimlerle onu hazmetmektir. Başkalarının bir kısım olumsuz tavırları karşısında hemen kendi olumsuzluklarımızı düşünürsek, atf-ı cürümlerden ve suizanlardan kurtulmuş oluruz. **İnsan şayet kendi kusurlarına bakmaz, onların tespitiyle meşgul olmazsa ömür boyu etrafta kusurlu arar da hiçbir zaman asıl suçluyu bulamaz.**

İstikametimizi koruma adına, İmam-ı Şafi hazretlerinin, talebesi Yunusa nasihatleri bizim için ders gibidir. Bir meselede hoca ile talebe ihtilafa düşerler. Öyle ki talebesi öfkesinden dersi terk eder ve evine gider. Akşam olunca Yunus'un kapısı çalınır, kapıdaki kişi, **İmam-ı Şafi**'dir. Yunus, hocasının ayağına kadar gelmesine şaşırır.

İmam Şafiî hazretleri, talebesi Yunus'a şunları söyler:

- Ey Yunus, bizi birleştiren yüzlerce mesele dururken bir mesele mi bizi ayıracak?
- Ey Yunus, yaptığın ve üzerinden geçtiğin köprüleri yıkma! Bir gün o köprüden geri dönmen gerekebilir!
- Ey Yunus, hatadan nefret et ama hataya düşenden nefret etme.
- Bütün kalbinle günaha öfkelen ama günahkâra acı, ona merhamet göster.
- Ey Yunus, sözü eleştir ama sözü söyleyene saygı göster.
- Ey Yunus, **görevimiz, hastalığı tedavi etmektir, hastayı yok etmek değildir.**

Değerli Müminler!

Allah yolunda insanlığa hizmet uğruna, ömürlerini veren tüketen herkes hakkında hüsnü zan edilmeli ve yapılan hiçbir hizmet küçük görülmemelidir. Kalbde suizan oluşmaması için sürekli mücadele etmeli ve içteki negatif duyguların önüne bariyerler koymalı ve herkes sürekli kendisini hüsnü zanna zorlamalıdır. Özellikle sosyal medyadan duyduklarımıza ya da gördüklerimize göre, aslını araştırmadan suizanlar yaparak sevaplarımızı ve dolayısıyla ahiretimizi kaybetmeyelim.

Rabbimizden niyazımız; **istikamet üzere vifak ve ittifak içinde** yaşamayı, bizlere lütfylesin.